

نقش میانجی‌گرایانه انسجام خانواده در رابطه سبک‌های عشق ورزی با کیفیت روابط بین فردی زنان دارای تعارض

سمیه تقدیسی تقی پور

کارشناس ارشد روانشناسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد نیشابور، نیشابور، ایران.

نام نویسنده مسئول:

سمیه تقدیسی تقی پور

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی نقش میانجی‌گرایانه انسجام خانواده در رابطه سبک‌های عشق ورزی با کیفیت روابط بین فردی زنان دارای تعارض بود. این پژوهش در چهارچوب پژوهش‌های توصیفی قرار دارد و از نوع همبستگی بود. جامعه آماری این پژوهش شامل کلیه زنان ساکن شهر مشهد دارای تعارضات زناشویی مراجعه کننده به کلینیک‌های مشاوره در سطح مشهد در سال ۱۳۹۷ که با توجه به وسیع بودن جامعه آماری و عدم دسترسی به فهرستی از آن، برای سهولت در نمونه‌گیری از بین آنها ۱۵۰ نفر به صورت در دسترس در یک دوره‌ی زمانی چهار ماهه از طریق دو کلینیک مشاوره و روانشناسی انتخاب شدند و شرکت‌کنندگان به چهار پرسشنامه سبک‌های عشق استرنبرگ (۱۹۸۶)، پرسشنامه کیفیت روابط بین فردی پیرس و همکاران (۱۹۹۱)، پرسشنامه انسجام خانواده (السون، ۲۰۱۰) و پرسشنامه تعارض (MCQ) پاسخ دادند. به منظور توصیف داده‌های این پژوهش از شاخص‌های آمار توصیفی (مانند میانگین و واریانس) و برای تحلیل از شاخص‌های آمار استنباطی استفاده شد. داده‌ها به کمک نرم‌افزار SPSS تحلیل شدند.

نتایج نشان داد که بین سبک‌های عشق ورزی با کیفیت روابط بین فردی و انسجام خانواده و نیز بین کیفیت روابط بین فردی با انسجام خانواده در زنان دارای تعارض رابطه معنادار وجود دارد. همچنین نتایج نشان داد که بین سبک‌های عشق ورزی با کیفیت روابط بین فردی با میانجی‌گری انسجام خانواده در زنان دارای تعارض رابطه وجود دارد بنابراین با توجه به نتایج تحقیق حاضر و نتایج تحقیقات مشابه توصیه می‌شود در رویکرد خانواده درمانی به سبک‌های عشق ورزی و انسجام خانواده و کیفیت روابط بین فردی توجه شود.

واژگان کلیدی: انسجام خانواده، سبک‌های عشق ورزی، کیفیت روابط بین فردی، زنان دارای تعارض.

مقدمه

تعارض نوعی ارتباط زناشویی که در آن رفتارهای خشونت آمیز مانند توهین، سرزنش، انتقاد و حمله فیزیکی وجود دارد و زوجها در آن نسبت به یکدیگر احساس خصومت، کینه، خشم و نفرت داشته و هر یک عقیده دارد که همسرش آدم نامطلوب و ناسازگاری است که موجب رنجش و عذاب او می شود (مارکو، درن و ساسمن^۱، ۲۰۱۵). تعارض از دید سیستمی، تنازع بر سر تصاحب پایگاه و منابع قدرت است که در جهت حذف امتیاز دیگری و افزایش امتیازات خود بروز می کند و فرآیندی است که طی آن یکی از طرفین پی می برد که طرف مقابلش مسائل مورد علاقه وی را سرکوب می کند (مویترا، موکرجی و موکرجی، ۲۰۱۶). در تعریفی دیگر تعارض عبارت است از عدم توافق و مخالفت دو فرد با یکدیگر، ناسازگاری و نظرات و اهداف و رفتاری که در جهت مخالفت با دیگری صورت می گیرد و همچنین ستیزه‌ای بین افراد در اثر منافع ناهمسو و اختلاف اهداف و ادراکات مختلف به وجود می آید (رابینز^۲، ۱۹۹۸).

کنش و واکنش دو فرد که قادر نیستند منظور خود را تفهیم نمایند، تعارض یا تنازع نامیده می شود (وایل^۳، ۲۰۱۴). وجود تعارض زناشویی ناشی از واکنش نسبت به تفاوت های فردی است و گاهی اوقات، آن قدر شدت می یابد که احساس خشم، خشونت، کینه، نفرت، حسادت و سوء رفتار کلامی و فیزیکی در روابط زوجین حاکم می شود و به شکل حالات تخریب گر و ویران گر بروز می کند (یونگ و لانگ^۴، ۲۰۱۴).

بین تعارضات سازنده^۵ و غیر سازنده^۶ و مخرب^۷ باید تمایز قایل شد. مباحث سازنده آنهایی هستند که درگیر شدن با مشکلات منجر به یک تفاهم کاملتر به منظور مصالحه، توافق یا حل مشکلات می شود این تعارضات هیجان های منفی را کاهش می دهد. احترام و اعتماد را ایجاد کرده و باعث می شود زوجین در کنار هم قرار گیرند و آنها را در یک جو معتمد و دوستانه قرار می دهد. تا مخالفت های مشروع را مورد بحث قرار دهند که مفهوم باز شود. تعارضات مختلف آنهایی هستند که (خود) شخص مقابل را بیشتر از مشکل درگیر می کند این تعارضات باعث می شود تا شرمندگی، تحقیر یا تنبیه، شخص مخاطب را در وضعیت حساس روحی، از تنفر، تخیلی و امانت قرار دهد. این تعارضات به منظور تحت تأثیر قرار دادن همسر، تکیه بر انتقادگری، همچنین ایده های منفی نسبت به طرف مقابل دارد. این تعارضات با عدم ارتباط واقعی، شک و تردید مشخص می گردد و گاهی بر پایه استراتژی های فردی در زمینه تهدید می باشد (پریوت و روبین^۸، ۲۰۱۶). تعارضات مخرب، رنجش نسبت به شخص مخاطب، کاهش اعتماد، اطمینان، دوستی، صمیمیت را باعث می شود که همکاری زوجین را کاهش می دهد. تقسیم بندی دیگری از تعارض شامل تعارض کلامی و غیر کلامی می باشد. تعارض و خشم در رابطه نزدیک با هم هستند. بسیاری از ما از خشم می ترسیم چون در خشم کنترل، از دست می رود ولی خشم یک علامت است می تواند یک پیام باشد که ما آسیب دیده ایم یا حقوق ما مورد تعدی قرار گرفته است یا نیازها و خواسته های ما برآورده نشده است. زوجین می توانند به طور سازنده ای در روابطشان با خشم روبرو شوند خیلی وقت ها خشم به عنوان دفاعی علیه آسیب استفاده می شود و بعضی وقت ها برای برانگیختن طرف مقابل به حل تفاوتها استفاده می شود. یک شیوه تعارض معمول انزوا است که بعضی وقت ها بر روابط تأثیر می گذارد و روحیه هر دو همسر تضعیف شده و از هم دور می شوند. همسران یا والدین منزوی افکار و احساسات خود را سرکوب می کنند آنها از تحقیر و حق ندانستن احساسشان ترس دارند آنها ممکن است از ابراز تعارض به خاطر آزادی که همسرشان وارد می شود خودداری کنند (نیکولز^۹، ۲۰۱۴).

¹ Marcow&sayaman&deren² rabinz³ vayl⁴ Yong&lang⁵ Constructive conflicts⁶ non -constructive⁷ destructive⁸ Periot and Rubin⁹ nikolz

بنا به نظریه سیستمی، سطح اضطراب جاری، شیوه های برخورد با اضطراب، و شدت استرسورهای جاری، یا وقایع التهاب زا، که تشدید کننده اضطراب و فرآیندهای آن در سیستم خانواده گسترده است، عوامل اصلی تعیین کننده زمان، شدت و تداوم تعارض زناشویی است.

از دیدگاه کاهن^{۱۰} (۱۹۹۶) و به نقل از مارکمن^{۱۱} (۱۹۹۸) هر جا عدم توافق، تفاوت یا ناسازگاری بین همسران وجود داشته باشد تعارض به وجود می آید. فلورز و السون^{۱۲} (۱۹۹۷) نیز زوجین متعارض را ناراضی از عادات و شخصیت همسر و دارای مشکل ارتباطی در حوزه های گوناگون می دانند. از نظر گلاسر^{۱۳} (۲۰۱۰؛ به نقل از قربانی، ۱۳۹۴) تعارض زناشویی ناشی از ناهماهنگی زن و شوهر در نوع نیازها و روش ارضای آن، خود محوری، اختلاف در خواسته ها، طرحواره های رفتاری و رفتار غیر مسئولانه نسبت به ارتباطات زناشویی و ازدواج است (شارف^{۱۴}، ۲۰۱۶؛ گلاسر^{۱۵}، ۱۹۹۸).

در ارتباط بین افراد، تعارض وقتی بروز می کند که فرد بین اهداف، نیازها، یا امیال شخصی خودش و اهداف، نیازها و امیال شخصی طرف مقابلش ناهمسازی و ناهمخوانی می بیند (پریوت و روبین^{۱۶}، ۲۰۱۶).

از دیدگاه (سکستون^{۱۷} ۲۰۱۴) تعارض هنگامی رخ می دهد که چیزی، رضایت را برای شخص فراهم کرده، در حالی که همان چیز، برای دیگری محرومیت را به دنبال آورد. رایس^{۱۸} (۲۰۱۳)، دو نوع تعارض در روابط زناشویی مطرح می کند: تعارض سازنده و تعارض مخرب. در تعارض سازنده تمرکز بر حل مسأله بوده و در آن نزدیکی، احترام مثبت و اعتماد به یکدیگر وجود دارد و هیجان منفی کمتری بین زوجین وجود دارد. در تعارض مخرب زوجین، 'خود' همدیگر را به جای مسأله مورد حمله قرار می دهند. در این تعارض از طریق سرزنش و انتقاد، هر یک سعی دارند دیگری را تحت نفوذ خود درآورده و اظهار نظرهای بسیار منفی علیه یکدیگر به کار می برند که در این حالت ارتباط درستی بین آن ها برقرار نمی شود. در این نوع ارتباط بحث و مجادله های بیهوده و مخرب، بی اعتمادی، بی احترامی، توهین، خصومت، دشمنی و دشنام مشاهده می گردد. بنابراین می توان گفت تعارض زناشویی عبارت است از نوعی ارتباط زناشویی که در آن رفتارهای خصومت آمیز مثل توهین، سرزنش، انتقاد و حمله فیزیکی وجود دارد و زوجین در آن نسبت به یکدیگر احساس کینه، نفرت و خشم داشته و هر یک عقیده دارند که 'همسرش انسان نامطلوب و ناسازگاری است که موجب رنجش و عذاب او می گردد' (فرحبخش، ۱۳۹۳). از لحاظ روانی، اکثر افراد وجود تعارض در روابط زناشویی را بی نهایت تنش زا تجربه می کنند (هالفورد^{۱۹}، ۲۰۱۱). پژوهش ها نشان می دهد زوجین متعارض کمترین میزان رضایت مندی از ازدواج و بیشترین احتمال طلاق را نشان می دهند (فلورز و السون^{۲۰}، ۲۰۱۵).

تعارض زناشویی با پدیده خشونت نیز مرتبط است. خشونت فیزیکی در بین حدود ۳۰ درصد از زوجین در ایالات متحده اتفاق می افتد و منجر به صدمات جسمی در ۱۰ درصد از زوجین می شود (فینچام^{۲۱}، ۲۰۱۳).

بطور کلی تعارض در هر رابطه نزدیکی، اجتناب ناپذیر است. بعضی از زوجین تعارض خود را به شکل باز و مستقیم و بعضی دیگر تعارض شان را انکار و سرکوب می کنند و به شکل پنهانی بروز می دهند. تعارض به طور طبیعی در تمام زمینه های شغلی، تحصیلی، خانوادگی، ازدواج و در سطح فردی و جمعی روی می دهد. روابط خانوادگی فشرده ترین موقعیت برای تعارضات بین فردی است. روابط عاطفی و عاشقانه زمینه را برای محک زدن جدی مهارت های آموخته شده برای زندگی مهیا می کنند. به طور کلی، طراوت و سلامت خانواده تا اندازه ای به میزان تعارض در خانواده و نوع تعارضی که تجربه می کنند، بستگی دارد. تعارض می تواند به رشد رابطه کمک کند و یا به آن آسیب برساند، این امر بسته به این است که تعارض چگونه حل و فصل شود. تعارض بین

¹⁰ kohen

¹¹ markman

¹² Favers&alson

¹³ glaser

¹⁴ sharf

¹⁵ Glaser

¹⁶ Periot and Rubin

¹⁷ sekston

¹⁸ rays

¹⁹ halfourd

²⁰ Fawz and Elsoun

²¹ Fincham

اعضای خانواده به وحدت و یگانگی آن خانواده لطمه می زند. شدت تعارض موجب بروز نفاق، پرخاشگری و ستیزه جویی و سرانجام اضمحلال و زوال خانواده می گردد، تعارضات در خانواده اغلب منجر به استرس می شود، می تواند پیش بینی کننده شروع افسردگی، اضطراب و بسیاری از بیماریهای جسمی و روانی باشد (اورهوسلر و آدامز، ۲۰۱۴)^{۲۲}.

پژوهش ها نشان می دهد یکی از متغیرهای موثر در دلزدگی زناشویی و تعارضات و میل به طلاق در زوجین، کاهش کیفیت روابط بین فردی در زوجین می باشد (شادمانی، ۱۳۹۶) فرایند تبادل اطلاعات و انتقال معانی به گونه ای هست که گیرنده آن را دریافت می کند، به تعبیر دیگر ارتباط همان انتقال معانی و مفهوم مورد نظر، از فرستنده به گیرنده است (لیندرمن^{۲۳}، ۲۰۱۶). براساس نظریه روابط بین فردی سالیوان^{۲۴} (۱۹۴۲)، روابط میان فردی سالم به ایجاد و حفظ شخصیت سالم کمک می کنند، و روابط میان فردی ناسالم، به شخصیت انسان ها آسیب می رسانند (گنجی، ۱۳۹۳). مشکلات زناشویی عمدتاً از مسایل اجتماعی و ناشی از ارتباط با دیگران است و ارتباطات ناسالم هسته مرکزی اکثر مشکلات زوجین را تشکیل می دهند، بنابراین روابط سالم و مؤثر سبب آرامش و امنیت روانی می گردد و روابط ناسالم اضطراب و نگرانی زوجین را افزایش می دهند (اسپیتزبرگ^{۲۵}، ۲۰۱۵). بیشتر سوء تفاهم هایی که بین افراد پیش می آید، از عدم شناخت و درک نشدن پیام های یکدیگر به عنوان فرستنده، ناشی می شود. شخصیت هر فرد عبارت از تعبیر و تفسیر دیگران از رفتارهای نسبتاً پایدار وی است. تعارض در روابط وقتی بروز می کند که رفتار یک شخص با توقعات شخص دیگر جور در نیاید (فرهنگی، ۱۳۹۲). وقتی افراد از الگوهای ارتباط مؤثر استفاده می کنند، انتقال و درک واضحی از محتوا و قصد هر پیام دارند (هارتلی^{۲۶}، ۲۰۱۶). ارتباط مؤثر، فرآیندی است مداوم که در آن فرستنده و گیرنده به طور فعال دخالت داشته باشند (برنشتاین^{۲۷}، ۲۰۱۷). رفتارهای ارتباطی مثبت افراد با شادکامی فردی و رضایت از زندگی رابطه همزمان دارد. در مقابل، پریشانی و نارضایتی از روابط، برای سلامت جسمی فرد و خانواده عامل خطر است (هالفورد، ساندرز و برنز^{۲۸}، ۲۰۱۶).

پژوهش نویان و هافمن^{۲۹} (۲۰۱۵) نشان داد که یکی از سازه های مؤثر بر کیفیت روابط زوجین، سبک های عشق ورزی آنان می باشد. همچنین پژوهش آفرینش و نجات (۱۳۹۳) نشان داد که سبک های عشق ورزی پیش بینی کننده رضایت زناشویی می باشد. عشق و محبت از کیفیتی برخوردار است که می تواند بسیاری از تنش های میان زوجین را محو کرده، بر خودمحموری ها سرپوش بگذارد اما چگونه است که چراغ های تابان عشق و عاشقی به تدریج کم سو می شود و یکی پس از دیگری رنگ می بازد؟ چگونه است که "کلام از ازدواج راضی نیستم" بر زبان ها جاری می شود. عوامل زیادی در روابط عاشقانه خلل وارد می آورند، در عین حال، مهارت های زیادی وجود دارند که می توانند عشق و حمایت زن و شوهر از یکدیگر را تداوم بخشند (کارلسون و مایر^{۳۰}، ۲۰۱۰؛ ترجمه فیروزبخت، ۱۳۹۱). سبک های عشق ورزی براساس نظریه عشق (استرنبرگ^{۳۱}، ۲۰۰۹؛ ترجمه بهرامی، ۱۳۹۲) اشاره به این امر دارد که چگونه افراد عشق را تعریف می کنند یا عشق ورزی می کنند. افراد برای عشق ورزیدن نسبت به همسر خود از یک سبک و روش خاصی استفاده می کنند و این سبک متأثر از ارتباط متقابل و مداوم بین زن و شوهر و تعبیری است که از محیط زندگی خود دارند. (استرنبرگ، ۲۰۰۹؛ ترجمه بهرامی، ۱۳۹۲)، نظریه مثلثی را مطرح و سه مؤلفه صمیمیت، میل یا لذت و تعهد را برای عشق فرض نمود. بنابراین عشق نیز به عنوان یک پدیده روانی دارای سه مؤلفه رفتاری (صمیمیت)، هیجانی (میل یا لذت) و شناختی (تعهد) است. در گونه های مختلف عشق، این مؤلفه ها به صورت های مختلفی با هم ترکیب می شوند، به عنوان

4 Orhosler& Adamz

23 Lindeman

24 Sullivan

25 Spitzberg

26 Hartley

27 Brenstein

28 Halford, Sanders & Behrens

29 Noyan & Haffman

30 Carleson & Mayer

31 Strenberg

مثال ویژگی عشق رمانتیک، صمیمیت به علاوه شور و شهوت است. ویژگی عشق احمقانه یا بلاهت آمیز، تعهد است که تنها شهوت به آن دامن می‌زند و عشق کامل یا تمام عیار، آمیزه‌ای از همه این مؤلفه‌های سه گانه است (پک^{۳۲}، ۲۰۱۲؛ ترجمه ادهمی، ۱۳۹۴). براساس پژوهش حلیمی (۱۳۹۶) یکی از متغیرهای پیش‌بینی کننده کیفیت روابط زوجین، انسجام خانواده می‌باشد. انسجام به عنوان یکی از ساختارهای پرنفوذ خانواده، بعد مهمی برای تلاش جهت درک متقابل در میان اعضای خانواده است حسین خانزاده، عیسی پور، یگانه و محمدی (۲۰۱۶). خانواده منسجم، توسط جو خانوادگی حمایتی و تفاهم و درک اعضای آن شناخته می‌شوند، که اعضای آن تمایل به درک و کمک برای برطرف کردن نیازها و دغدغه‌های افراد خانواده دارند (نظیرو همکاران، ۲۰۱۴). پیوند و تعهد عاطفی، گرمی روابط و عواطف حاکم بر خانواده‌های منسجم در فرزندان آنها این احساس را به وجود می‌آورد که مورد پذیرش والدین هستند و والدین نسبت به خواسته‌های آنها حساس و مسئول هستند (ویکتور، برنت، برنشن، البین^{۳۳}، ۲۰۱۷). به طبع کودکی که در خانواده‌های منسجم پرورش می‌یابد، گرمای روابط و عواطف و عشق و علاقه موجود و احساس مسئولیت و تعهد اعضا را به یکدیگر احساس می‌کند و در نتیجه خودش نیز در قبال خواسته‌های بقیه اعضا احساس تعهد می‌کند (زارع و سامانی، ۲۰۱۷) علاوه بر این، خانواده حمایتگر می‌تواند منبع بازخورد خزانه‌های شناختی، هیجانی و رفتاری باشد. به طوری که کودکان و نوجوانان در شرایط مختلف می‌توانند با شیوه‌های مؤثر برخورد کنند (شارما و جوشی، ۲۰۱۵) همچنین پژوهش (ملانو و والتر^{۳۴}، ۲۰۱۶) رابطه معنادار بین کیفیت روابط زوجین با انسجام خانواده را تأیید نمود. مراد از انعطاف پذیری میزان تغییراتی است که در نقش‌ها، قوانین، کنترل و انضباط خانواده وجود دارد. انسجام خانواده بنابر نظریه (السون^{۳۵}، ۲۰۱۶) بیانگر همبستگی بین اعضاء خانواده و همچنین سرمایه هر جامعه می‌باشد که اگر در خانواده‌ها بنیان شود، در سایه آن قادریم در مقابل آسیب‌هایی که خانواده را تهدید می‌کند، واکنش خوبی را نشان دهیم. انسجام، به عنوان یکی از ساختارهای پرنفوذ خانواده، بعد مهمی برای تلاش جهت درک متقابل در میان اعضای خانواده است (شارما و جوشی^{۳۶}، ۲۰۱۶). خانواده منسجم، توسط جو خانوادگی حمایتی و تفاهم و درک اعضای آن شناخته می‌شوند، که اعضای آن تمایل به درک و کمک برای برطرف کردن نیازها و دغدغه‌های افراد خانواده دارند (نذیر، سیدرا و ملیک^{۳۷}، ۲۰۱۷) که در این میان رابطه صمیمانه و همراه با عشق ورزی زوجین، منجر به تقویت انسجام خانواده می‌شود (لورا و کمپبل^{۳۸}، ۲۰۱۶).

با توجه به مطالب فوق و حساسیت موضوع روابط زناشویی و نیاز به بررسی متغیرهای مرتبط با کیفیت روابط زوجین و عدم وجود پژوهشی منسجم در خصوص موضوع، محقق بر آن شده است تا به سؤال اساسی زیر پاسخ دهد که:

آیا بین سبک‌های عشق ورزی با کیفیت روابط بین فردی با میانجی گری انسجام خانواده زنان دارای تعارض رابطه وجود

دارد؟

تجزیه و تحلیل داده ها

شاخص های جمعیت شناختی

شرکت کنندگان در پژوهش حاضر ۱۵۰ نفر از زنان شهر مشهد بودند. میانگین و انحراف معیار سن در کل نمونه ۳۴/۸۲ و ۵/۶۰ با دامنه ۲۴ تا ۴۸ سال بود. میانگین و انحراف معیار سال های زندگی مشترک نیز به ترتیب ۱۰/۴۵ و ۷/۴۵ با دامنه ۱ تا ۲۸ سال بود. توزیع نمونه بر میزان تحصیلات و تعداد فرزندان در جدول ۴-۱ آورده شده است.

32 Pack

33 Victor&Brent&Branson&Alin

34 Melano & Walter

35 Olson

36 Sharma & Joshi

37 Nazir, Sidra & Malik

38 Laura & Campbell

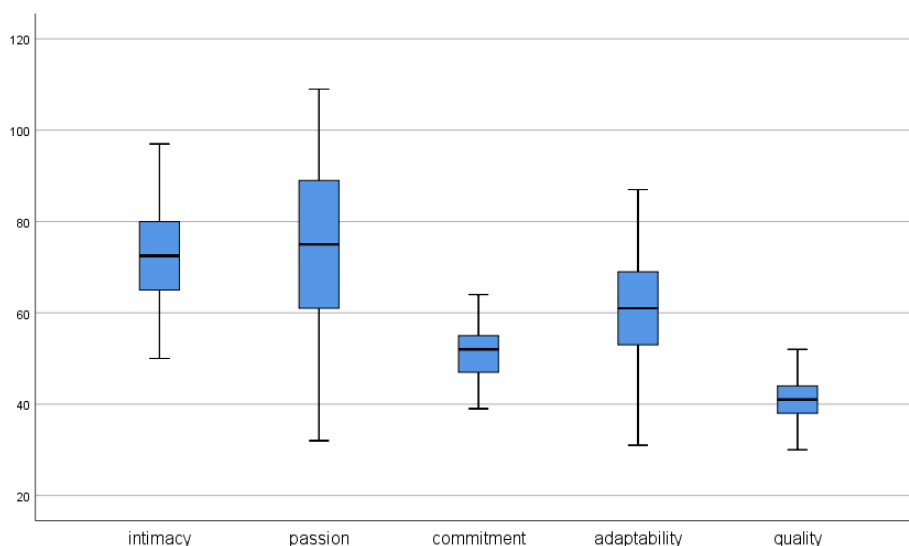
جدول ۱-۴- توزیع جمعیت شناختی نمونه

شاخص	گروه	فراوانی	درصد	درصد تجمعی
میزان تحصیلات	کمتر از دیپلم	۸۶	۵۷/۳	۵۷/۳
	بیشتر از دیپلم	۶۴	۴۲/۷	۱۰۰
تعداد فرزندان	یک فرزند	۹۰	۶۰/۰	۶۰/۰
	دو فرزند	۳۶	۲۴/۰	۸۴/۰
	سه فرزند	۱۲	۸	۹۲/۰
	چهار فرزند و	۱۲	۸	۱۰۰

جدول ۱-۴ نشان می‌دهد که ۵۷/۳ درصد زنان دارای تحصیلات دیپلم و کمتر و ۴۲/۷ درصد دارای تحصیلات بالاتر از دیپلم هستند. ۶۰ درصد زنان دارای یک فرزند، ۲۴ درصد دارای دو فرزند، ۱۲ درصد دارای سه فرزند و ۱۲ درصد دارای ۴ فرزند یا بیشتر بودند.

تجزیه و تحلیل توصیفی داده ها و بررسی مفروضات

پیش از اجرای تحلیل آماری به غربالگری داده ها پرداخته شد و مقادیر دوره افتاده شناسایی و اصلاح شدند. مقادیر گمشده^{۳۹} نیز با میانگین جایگزین شدند. پس از آن به شناسایی پرت های تک متغیره با نمودار باکس^{۴۰} (جعبه ای) پرداخته شد. نتایج نشان داد پرت تک متغیره ای وجود ندارد. نمودار جعبه ای برای سبک های عشق ورزی، انسجام خانواده و کیفیت روابط بین فردی در شکل ۱-۴ آورده شده است.



شکل ۱-۴- بررسی پرت های تک متغیره در سبک های عشق ورزی، انسجام خانواده و کیفیت روابط بین فردی

پرت های چند متغیره با محاسبه فواصل ماهالانوبیس^{۴۱} مورد بررسی قرار گرفتند. سپس فواصل مورد نظر بر اساس درجات آزادی (تعداد متغیره که در اینجا چهار متغیر پیش بین موجود در مدل بود) در آزمون خی دو (χ^2) اصلاح و در سطح $\alpha=0/001$

39 . Missing Values

40 . Box Plot

41. Mahalanobis distance

مورد بررسی قرار گرفت (میرز^{۴۲} و همکاران، ۱۳۹۶). نتایج حاکی از عدم وجود پرت چندمتغیره بود. بر این اساس تحلیل با ۱۵۰ نفر شرکت کننده ادامه یافت. شاخص اصلاح شده در مورد تمامی شرکت کنندگان از $\alpha=0/06$ بزرگتر بود. شاخص های توصیفی متغیرهای پژوهشی در جدول ۲-۴ آمده است.

جدول ۲-۴- شاخص های توصیفی سبک های عشق ورزی، انسجام خانواده و کیفیت روابط بین فردی

متغیرها		کمینه	بیشینه	میانگین	انحراف معیار	کجی	کشیدگی
سبک های عشق ورزی	صمیمیت	۵۰	۹۷	۷۲/۹۰	۱۰/۷۳	۰/۲۳	-۰/۵۳
	شور و هیجان	۳۲	۱۰۹	۷۴/۸۹	۱۸/۵۱	-۰/۱۰	-۰/۷۴
	تعهد	۳۹	۶۴	۵۱/۳۵	۵/۶۹	۰/۱۰	-۰/۴۲
	نمره کل	۱۳۱	۲۶۹	۱۹۹/۱۵	۲۶/۹۰	۰/۰۱	۰/۱۹
انسجام خانواده		۳۱	۸۷	۶۰/۵۱	۱۲/۱۳	-۰/۳۴	-۰/۰۴
کیفیت روابط بین فردی		۳۰	۵۲	۴۰/۹۲	۵/۲۳	-۰/۱۹	-۰/۵۶

نتایج درج شده در جدول ۲-۴ نشان می دهد که در میان سبک های عشق ورزی، شور و هیجان بیشترین و تعهد دارای کمترین میانگین است (۷۴/۸۹ در برابر ۵۱/۳۵). میانگین و انحراف معیار انسجام خانواده نیز به ترتیب ۶۰/۵۱ و ۱۲/۱۳ می باشد. میانگین و انحراف معیار کیفیت روابط بین فردی نیز به ترتیب ۴۰/۹۲ و ۵/۲۳ بود.

مدل سازی معادلات ساختاری همانند رگرسیون چندگانه علاوه بر غربالگری اولیه، آنچنان که در بالا اشاره شد، نیازمند بررسی برخی مفروضات اساسی است. نرمال بودن تک متغیره و چند متغیره توزیع متغیرها، عدم همخطی چندگانه^{۴۳} و استقلال خطاها از جمله این مفروضات هستند (میرز و همکاران، ۱۳۹۶). یکی از این مفروضات نرمال بودن توزیع متغیرهاست. نتایج جدول ۲-۴ نشان می دهد که با در نظر گرفتن کجی ± 2 (شوماخر و لوماکس^{۴۴}، ۲۰۱۲) و کشیدگی ± 7 (وست^{۴۵} و همکاران، ۱۹۹۵)، کجی و کشیدگی در تمامی متغیرها در سطح مطلوبی قرار دارد و نرمال بودن تک متغیره محقق شده است. در بررسی نرمال بودن چند متغیره به عنوان یکی از مفروضات معادلات ساختاری، پس از محاسبه مقادیر باقیمانده های استاندارد شده^{۴۶}، توزیع باقیمانده ها با آزمون کالموگروف-اسمیرنوف یکراهه^{۴۷} مورد بررسی قرار گرفت. بزرگتر بودن سطح معناداری آزمون از آلفای $P \geq 0/01$ نشان از نرمال بودن توزیع متغیرها دارد (میرز و همکاران، ۱۳۹۶). نتایج نشان داد که توزیع باقیمانده ها نرمال است ($P=0/20$). $Z=0/05$ ، $df=150$. منحنی نرمال در شکل ۲-۴ و منحنی Q-Q برای بررسی احتمال نرمال بودن چندمتغیره در شکل ۳-۴ آورده شده است.

42. Meyers

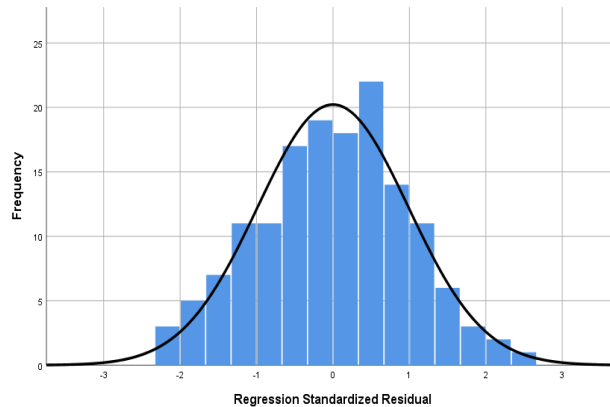
43. Multicollinearity

44. Schumaker & Lomax

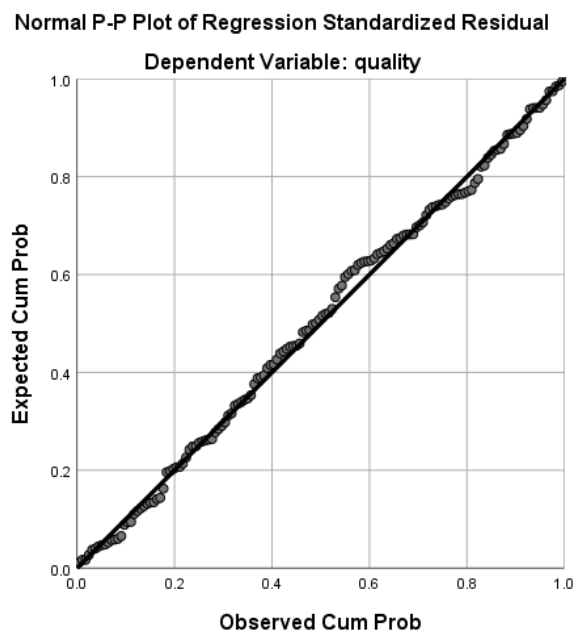
45. West

46. Standardized residuals

47. One way Kolmogorov-smirnov



شکل ۴-۲- منحنی نرمال توزیع باقیمانده در مدل پیش بینی کیفیت روابط بین فردی



شکل ۴-۳- منحنی احتمال نرمال در مدل پیش بینی کیفیت روابط بین فردی

در بررسی عدم همخطی چندگانه از شاخص های تحمل^{۴۸} و تورم واریانس^{۴۹} استفاده می شود. اگر شاخص تحمل کوچکتر از ۱ و بزرگتر از ۰/۴۰ و شاخص تورم واریانس کوچکتر از ۱۰ باشد مفروضه عدم همخطی چندگانه محقق شده است (استیونس^{۵۰}، ۲۰۱۲). نتایج نشان داد که ضرایب تحمل متغیرهای پیش بین در مدل از ۰/۶۴ تا ۰/۸۰ در تغییر است. شاخص تورم واریانس نیز ۱/۲۵ تا ۱/۵۶ در تغییر است. بر این اساس عدم همخطی چندگانه نتیجه گرفته می شود.

در بررسی مفروضه استقلال خطاها از آماره دوربین- واتسون^{۵۱} استفاده شد. ضرایب نزدیک به ۲ برای این آماره نشان از استقلال خطاها دارند (نتر^{۵۲} و همکاران، ۱۹۹۶). این ضریب در این پژوهش برابر با ۱/۴۴ بود. پس از تحقق مفروضات، مدل مفهومی پژوهش مورد بررسی قرار گرفت. نتایج در بخش بعدی و ذیل فرضیات پژوهشی آورده شده است.

⁴⁸. Tolerance

⁴⁹. Variance inflation factor (VIF)

⁵⁰. Stevens

⁵¹. Durbin-Watson

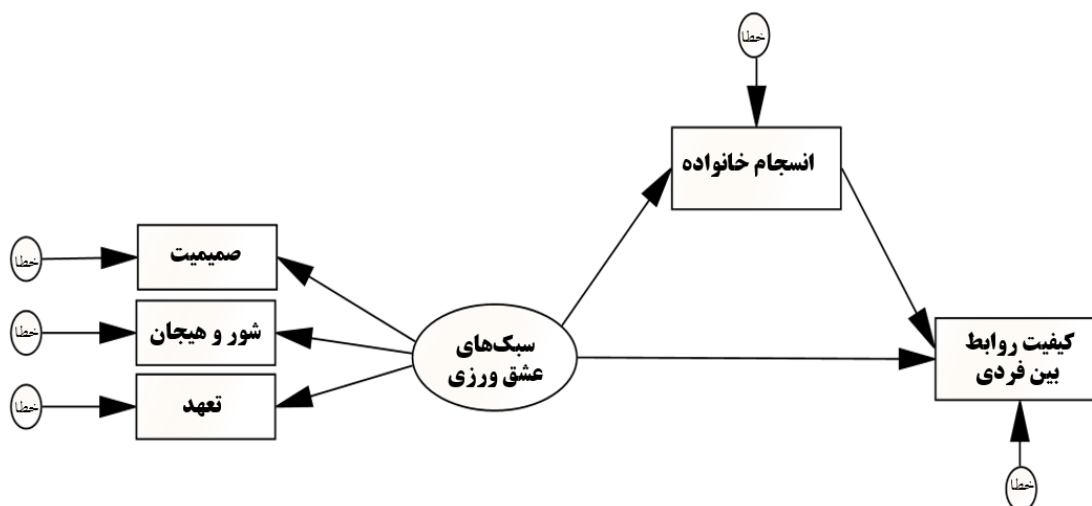
⁵². Neter

تجزیه و تحلیل استنباطی داده ها

در ادامه به تفکیک به بررسی فرضیات پژوهشی پرداخته شده است.

فرضیه تحقیق:

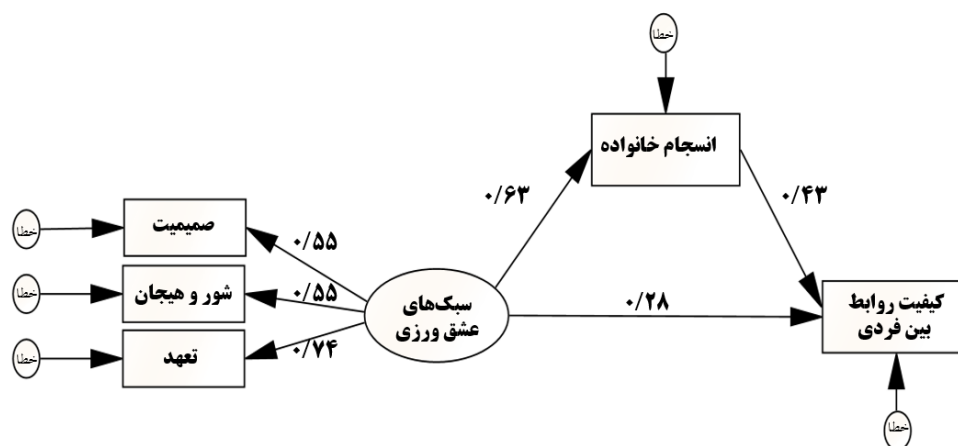
انسجام خانواده در رابطه سبک‌های عشق ورزی با کیفیت روابط بین فردی زنان دارای تعارض نقش میانجیگرانه دارد. جهت پاسخگویی به این فرضیه از مدل سازی معادلات ساختاری استفاده شد. هر مدل معادلات ساختاری از دو بخش اندازه گیری^{۵۳} و ساختاری^{۵۴} تشکیل شده است. در بخش اندازه گیری نشانگرهای^{۵۵} هر سازه نهفته^{۵۶}، بر روی سازه خود دارای بار عاملی^{۵۷} می شوند. در بخش ساختاری، روابط مستقیم^{۵۸} و غیر مستقیم^{۵۹} بین سازه‌های درونزا^{۶۰} (مستقل) و برونزا^{۶۱} (وابسته) مورد بررسی قرار می گیرد. در پژوهش حاضر، برآورد مدل با روش بیشینه درست نمایی^{۶۲} صورت گرفت و ضرایب اثر استاندارد شده مستقیم، غیر مستقیم و کل برای مسیرها محاسبه شدند. در ادامه نیز شاخص های برازندگی مدل و نمودار مدل برازش شده گزارش شد. مدل مفهومی پژوهش در شکل ۴-۴ آورده شده است.



شکل ۴-۴- مدل مفهومی پیش بینی کیفیت روابط بین فردی

در بررسی مدل های اندازه گیری اولین گام بررسی معناداری ضرایب بارهای عاملی (λ یا لامبدا) است. ضرایب غیرمعنادار در یک مدل هیچ گونه اطلاعاتی در خصوص برازش آن ارائه نمی کنند. بر این اساس باید از مدل حذف شوند (میرز و همکاران، ۱۳۹۶). بررسی ضریب بارهای عاملی مندرج در شکل ۴-۵ و مقادیر بحرانی مربوط به آنها نشان داد که تمامی بارهای عاملی در مدل اندازه گیری سبک های عشق ورزی معنادارند ($P \leq 0/01$). تعهد دارای بیشترین بار عاملی بر روی سبک های عشق ورزی است ($\lambda_y = 0/74$).

53. Measurement model
54. Structural model
55. Indicators
56. Latent
57. Factor Loading
58. Direct effects
59. Indirect effects
60. Endogenous
61. Exogenous
62. Maximum Likelihood



شکل ۴-۵- مدل اندازه‌گیری و ساختاری پیش‌بینی کیفیت روابط بین فردی

ضرایب مسیر استاندارد شده مندرج شکل ۴-۵ و بررسی سطوح معناداری آنها موید آن بود که ضرایب مسیر سبک‌های عشق و رزی به انسجام خانواده ($\gamma=0.63, P\leq 0.01$) و کیفیت روابط بین فردی ($\gamma=0.28, P\leq 0.01$) معنادار هستند. مسیر انسجام خانواده به کیفیت روابط بین فردی نیز معنادار است ($\beta=0.43, P\leq 0.01$).

پیش از تحلیل نتایج باید به بررسی برازش مدل پرداخت. برای ارزیابی مدل‌های ساختاری شاخص‌هایی وجود دارند. یکی از ملاک‌های برازندگی مدل هاست و اندازه‌های کوچک و نزدیک به صفر آن نشان از برازندگی خوب مدل دارد. اما این شاخص در نمونه‌های بزرگ همواره معنادار است. بر این اساس این شاخص با درجات آزادی اصلاح می‌شود (df/χ^2) که مقادیر ۱ تا ۳ آن نشان از برازش مناسب آن دارند. علاوه بر این، شاخص‌های دیگری نیز برای برازندگی مدل‌ها مورد توجه قرار گرفته است. ریشه میانگین خطای مجذورات تقریباً $RMSEA^{63}$ برای مدل‌های خوب کمتر از ۰/۰۵، برای مدل‌ها متوسط تا ۰/۰۸ و برای مدل‌های ضعیف بزرگتر از یک است؛ شاخص برازندگی تطبیقی CFI^{64} ، شاخص نیکویی برازش GFI^{65} ، شاخص تعدیل یافته نیکویی برازش $AGFI^{66}$ و شاخص برازش افزایشی IFI^{67} برای مدل‌های خوب بیشتر از ۰/۹۰ تعریف می‌شوند (استیونس^{۶۸}، ۲۰۱۲؛ هومن، ۱۳۸۴). شاخص‌های برازندگی مدل در جدول ۴-۳ ارائه شده است.

جدول ۴-۳- شاخص‌های برازندگی مدل ساختاری

شاخص	ضرایب	ملاک	وضعیت
χ^2	۸/۲۸	-	-
درجات آزادی	۴	-	-
سطح معناداری	۰/۰۵	>0.05	مطلوب
df/χ^2	۲/۰۷	<3	مطلوب
RMSEA	۰/۰۸	<0.05	قابل قبول
IFI	۰/۹۸	>0.90	مطلوب
CFI	۰/۹۸	>0.90	مطلوب
GFI	۰/۹۸	>0.90	مطلوب
AGFI	۰/۹۲	>0.90	مطلوب

⁶³ . Root Mean Square Error of Approximation (RMSEA)

⁶⁴ . Comparative Fit Index (CFI)

⁶⁵ . Goodness of Fit Index (GFI)

⁶⁶ . Adjusted Goodness of Fit Index (AGFI)

⁶⁷ . Incremental Fit Index (NFI)

⁶⁸ . Stevens

شاخص های مندرج در جدول ۴-۳ نشان می دهد که ریشه میانگین خطای مجزورات تقریب (RMSEA) برابر با ۰/۰۸، شاخص برازندگی تطبیقی (CFI) مساوی با ۰/۹۸، شاخص نیکویی برازش (GFI) برابر ۰/۹۸، شاخص تعدیل یافته نیکویی برازش (AGFI) مساوی با ۰/۹۲ و شاخص برازش افزایشی (IFI) برابر با ۰/۹۸ به دست آمده است. نسبت خی دو به درجات آزادی نیز ۲/۰۷ است. در نهایت مقایسه شاخص ها نشان می دهد که از برازش مطلوبی برخوردار است.

در ادامه و در جدول ۴-۴ ضرایب استاندارد شده اثرات غیر مستقیم و کل ارائه شده است. در تحلیل مسیر ساختاری اثرات مستقیم و غیر مستقیم با یکدیگر ترکیب شده و اثرات کل را بوجود می آورند. اگر متغیرها بر هم فقط اثرات مستقیم یا غیر مستقیم داشته باشند، در این صورت اثر کل با اثر مستقیم یا غیر مستقیم برابر است (هومن، ۱۳۸۴).

جدول ۴-۴- برآورد ضرایب اثرات غیر مستقیم و کل مدل پیش بینی کیفیت روابط بین فردی

مسیرها		اثرات غیر مستقیم		اثرات کل	
		ضریب مسیر	معناداری	ضریب	معناداری
سبک های عشق ورزی ← انسجام خانواده ← کیفیت روابط بین فردی		۰/۲۷	۰/۰۰۳	۰/۵۵	۰/۰۰۱
سبک های عشق ورزی ← انسجام خانواده		-	-	۰/۶۳	۰/۰۰۳
انسجام خانواده ← کیفیت روابط بین فردی		-	-	۰/۴۳	۰/۰۰۸

نتایج درج شده در جدول ۴-۴ نشان می دهند که سبک های عشق ورزی به میانجی انسجام خانواده بر کیفیت روابط بین فردی اثر غیرمستقیم و معناداری دارد ($IF^{69}=0/27, P=0/003$). بر این اساس فرضیه اصلی پژوهش حاضر تأیید می شود. بدین معنی که انسجام خانواده در رابطه بین سبک های عشق ورزی و کیفیت روابط بین فردی در زنان دارای تعارض نقش میانجی گرایانه دارد. شایان ذکر است که بر اساس مدل نهایی، میزان واریانس تبیین شده کیفیت روابط بین فردی بر اساس سبک های عشق ورزی و انسجام خانواده $R^2=0/42$ است. بدین معنی که سبک های عشق ورزی و انسجام خانواده ۴۲ درصد از تغییرات کیفیت روابط بین فردی را تبیین می کنند. کوهن^{۷۰} (۱۹۹۲) بر این باور است که ضرایب بزرگتر از ۰/۳۰ را می توان به عنوان اندازه های اثر متوسط به شمار آورد. بر این اساس می توان چنین برداشت کرد که متغیرهای پیش بین در سطحی متوسطی بر کیفیت روابط بین فردی اثر دارند.

بحث و نتیجه گیری:

نتایج این پژوهش نشان می دهند که سبک های عشق ورزی به میانجی انسجام خانواده بر کیفیت روابط بین فردی اثر غیرمستقیم و معناداری دارد. بر این اساس فرضیه اصلی پژوهش حاضر تأیید می شود. بدین معنی که انسجام خانواده در رابطه بین سبک های عشق ورزی و کیفیت روابط بین فردی در زنان دارای تعارض نقش میانجی گرایانه دارد. نتایج این فرضیه با نتایج پژوهش حلیمی (۱۳۹۶) حاتمی، حق شناس و رفاهی (۱۳۸۹)، عظیمی معنوی، فراهانی و حسنی (۱۳۸۹)، ملانو و والتر (۲۰۱۶) آوریچ، کمپ و اینگلز (۲۰۱۳)، نیلسون (۲۰۱۲)، همسو و هم جهت است.

در تبیین این نتایج می توان گفت بر مبنای نظریه کریزبرگ (۱۹۹۸) رضایت یا ناراضایتی از بخشی از زندگی به سایر بخش های زندگی تعمیم یافته و آن بخش را نیز متأثر می نماید. بر مبنای تئوری سرایت، باید انتظار داشت افرادی که در یک زمینه محروم می شوند. بدون جبران و اصلاح رضایت در آن بخش ناراضایتی خود را از این محدوده ناراضایتی به محدوده دیگر ناراضایتی تعمیم خواهد داد. به عنوان مثال ناراضایتی از ارضاء نیازها باعث خواهد شد تا سایر بخشهای زندگی از جمله شغل، درآمد و .. را نیز متأثر نموده و به سوی ناراضایتی از آن بخشها سوق یابد. در مقابل رضایت یک بخش از زندگی مانند درآمد باعث خواهد شد تا این خشنودی از آن بخشها در فرد بوجود بیاورد. در ادامه نیز تئوری جبران را مطرح می کند و بیان می دارد که شخصی که در

69. Indirect effect (IF)

70. Cohen

یک زمینه از زندگی خود ناراضی است به دنبال کسب رضایت در زمینه های دیگر زندگی بر می آید. براساس نظریه روابط بین فردی سالیوان (۱۹۴۲)، روابط میان فردی سالم به ایجاد و حفظ شخصیت سالم کمک می کنند، و روابط میان فردی ناسالم، به شخصیت انسان ها آسیب می رسانند (گنجی، ۱۳۹۳). مشکلات زناشویی عمدتاً از مسایل اجتماعی و ناشی از ارتباط با دیگران است و ارتباطات ناسالم هسته مرکزی اکثر مشکلات زوجین را تشکیل می دهند، بنابراین روابط سالم و مؤثر سبب آرامش و امنیت روانی می گردد و روابط ناسالم اضطراب و نگرانی زوجین را افزایش می دهند (اسپیتربرگ^{۷۱}، ۲۰۱۳). بیشتر سوء تفاهم هایی که بین افراد پیش می آید، از عدم شناخت و درک نشدن پیام های یکدیگر به عنوان فرستنده، ناشی می شود. شخصیت هر فرد عبارت از تعبیر و تفسیر دیگران از رفتارهای نسبتاً پایدار وی است. تعارض در روابط وقتی بروز می کند که رفتار یک شخص با توقعات شخص دیگر جور در نیاید. وقتی افراد از الگوهای ارتباط مؤثر استفاده می کنند، انتقال و درک واضحی از محتوا و قصد هر پیام دارند (هارتلی^{۷۲}، ۲۰۱۲). ارتباط مؤثر، فرآیندی است مداوم که در آن فرستنده و گیرنده به طور فعال دخالت داشته باشند (برنشتاین، ۲۰۰۹؛ ترجمه حسن پور، عابدی نائینی و منشئی، ۱۳۹۳). رفتارهای ارتباطی مثبت افراد با شادکامی فردی و رضایت از زندگی رابطه همزمان دارد. در مقابل، پریشانی و ناراضی از روابط، برای سلامت جسمی فرد و خانواده عامل خطر است (هالفورد، ساندرز و برنز^{۷۳}، ۲۰۱۰).

عشق و محبت از کیفیتی برخوردار است که می تواند بسیاری از تنش های میان زوجین را محو کرده، بر خودمحموری ها سرپوش بگذارد. سبک های عشق ورزی براساس نظریه عشق استرنبرگ^{۷۴} (۲۰۰۹؛ ترجمه بهرامی، ۱۳۹۲) اشاره به این امر دارد که چگونه افراد عشق را تعریف می کنند یا عشق ورزی می کنند. افراد برای عشق ورزیدن نسبت به همسر خود از یک سبک و روش خاصی استفاده می کنند و این سبک متأثر از ارتباط متقابل و مداوم بین زن و شوهر و تعبیری است که از محیط زندگی خود دارند. استرنبرگ (۲۰۰۹؛ ترجمه بهرامی، ۱۳۹۲)، نظری مثلی را مطرح و سه مؤلفه صمیمیت، میل یا لذت و تعهد را برای عشق فرض نمود. بنابراین عشق نیز به عنوان یک پدیده روانی دارای سه مؤلفه رفتاری (صمیمیت)، هیجانی (میل یا لذت) و شناختی (تعهد) است. در گونه های مختلف عشق، این مؤلفه ها به صورت های مختلفی با هم ترکیب می شوند، به عنوان مثال ویژگی عشق رمانتیک، صمیمیت به علاوه شور و شهوت است. ویژگی عشق احمقانه یا بلاهت آمیز، تعهد است که تنها شهوت به آن دامن می زند و عشق کامل یا تمام عیار، آمیزه ای از همه این مؤلفه های سه گانه است (پک^{۷۵}، ۲۰۰۹؛ ترجمه ادهمی، ۱۳۹۲). خانواده منسجم، توسط جو خانوادگی حمایتی و تفاهم و درک اعضای آن شناخته می شوند، که اعضای آن تمایل به درک و کمک برای برطرف کردن نیازها و دغدغه های افراد خانواده دارند (نذیر، سیدرا و ملیک^{۷۶}، ۲۰۱۳) که در این میان رابطه صمیمانه و همراه با عشق ورزی زوجین، منجر به تقویت انسجام خانواده می شود (لورا و کمپبل^{۷۷}، ۲۰۱۴).

71 Spitzberg

72 Hartley

73 Halford, Sanders & Behrens

74 Strenberg

75 Pack

76 Nazir, Sidra & Malik

77 Laura & Campbell

منابع و مراجع

- [۱] ابوالمعالی، خدیجه، مجتبیایی، مینا؛ رحیمی، ندا. (۱۳۹۲). پیش بینی رضایت از زندگی زناشویی بر اساس مهارت‌های حل مسئله اجتماعی و هوش معنوی در افراد متأهل. مجله علوم رفتاری، دوره ۷، شماره ۲، ۱۲۲-۱۱۵.
- [۲] استرنبرگ، رابرت، جی. (۲۰۰۹). *قصه عشق (نگرشی تازه به روابط زن و مرد)*. ترجمه: بهرامی، علی اصغر. (۱۳۹۲). چاپ دوم. تهران. نشر جوانه رشد.
- [۳] اصغری، فرهاد؛ قاسمی جوبنه، رضا. (۱۳۹۳). بررسی رابطه بین هوش اخلاق و گرایش مذهبی با رضایت زناشویی معلمان متأهل. فصلنامه مشاوره و روان درمانی، سال چهارم، شماره ۱.
- [۴] آفرینش، سیدحسین. و نجات، حمید. (۱۳۹۳). رابطه سبک‌های عشق ورزی، هیجان خواهی و رضایت جنسی با رضایت زناشویی. دومین همایش ملی پژوهش و درمان در روانشناسی بالینی. دانشگاه آزاد اسلامی واحد تربت جام.
- [۵] آقاییوسفی، علیرضا. شریف، نسیم (۱۳۸۹). بررسی همبستگی بین بهزیستی روانی و حس انسجام در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران مرکز. پژوهنده. سال ۱۵. شماره ۶. صص ۲۷۳ تا ۲۷۹.
- [۶] امیرخانی، امیرحسین، وحدت، داود؛ خضریان، سمیرا. (۱۳۸۹). ارتباط بین اخلاق اینترنتی و پنج الگوی شخصیتی دانشجویان. فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، سال پنجم شماره‌های ۳ و ۴.
- [۷] بابایی زارچ، الناز. (۱۳۹۵). رابطه بهزیستی اجتماعی، عزت نفس و انسجام خانواده با اعتیاد به اینترنت در دانشجویان. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد نیشابور.
- [۸] بخشوده، اسماء، بهرامی احسان، هادی (۱۳۹۱). نقش انتظارات زناشویی و مبادلات سالم در پیش بینی رضایت زناشویی زوجین. دو فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات اسلام و روان شناسی، سال ۶، شماره ۱۰، ۲۷-۲۲.
- [۹] برنشتاین، فیلیپ. (۲۰۰۹). *زناشویی درمانی از دیدگاه رفتاری ارتباطی*. ترجمه سید حسن حسن پور؛ مریم عابدی نائینی، و غلامرضا منشئی. (۱۳۹۳). تهران: رشد.
- [۱۰] بنگری، افسانه. (۱۳۹۴). *پیش‌بینی کیفیت روابط زناشویی بر اساس سبک دلبستگی و مؤلفه‌های عشق ورزی در دبیران زن شاغل ناحیه ۲ شهر شیراز*. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
- [۱۱] بیات، مهین. (۱۳۹۵). بررسی رابطه سبک‌های عشق ورزی و بخشش با روابط فرا زناشویی در زنان مبتلا به خیانت همسر. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد نیشابور.
- [۱۲] پک، اسکات. (۲۰۰۹). *هنر عاشقی (بحثی در روان شناسی عشق، ارزشهای سنتی و تعالی روحی)*. ترجمه: زهرا ادهمی (۱۳۹۲). چاپ سوم. تهران. نشر دایره.
- [۱۳] ثناگویی، محمد، جان بزرگی، مسعود؛ مهدویان، علیرضا. (۱۳۹۰). رابطه الگوهای ارتباطی زوجین با رضامندی زناشویی دو فصلنامه علمی پژوهشی مطالعات اسلام و روان شناسی، سال ۵، شماره ۹، ۵۷-۷۷.
- [۱۴] ثنایی، باقر. (۱۳۷۹). *سنجه‌های سنجش خانواده و ازدواج*. تهران، انتشارات بعثت.
- [۱۵] جاهدی، سهیلا؛ رفاهی، ژاله؛ شریفی، اصغر. و رجایی، سهیلا. (۱۳۹۲). تعیین قدرت پیش‌بینی کنندگی انسجام و انعطاف پذیری خانواده بر عزت نفس و شادکامی فرزندان در دانش‌آموزان دختر دوره متوسطه شهر شیراز. *ارمغان دانش*، ۱۸ (۱۱)، ۹۴۵-۹۵۴.
- [۱۶] حاتمی، غلامرضا؛ حق شناس، حسن. و رفاهی، ژاله. (۱۳۸۹). رابطه مؤلفه‌های عشق با رضایتمندی زناشویی در معلمان متأهل شهر شیراز. *پایان‌نامه کارشناسی ارشد*. دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.
- [۱۷] حسین دخت، آرزو، فتی آشتیای، علی؛ تقی زاده، محمد احسان. (۱۳۹۲). رابطه هوش معنوی و بهزیستی معنوی با کیفیت زندگی و رضایت زناشویی. روان شناسی و دین، سال ششم، شماره دوم، ۴۷-۵۷.
- [۱۸] حسینی قدمگاهی، جواد. (۱۳۷۶). کیفیت روابط اجتماعی، میزان استرس و راهبردهای مقابله با آن در بیماران کرونری قلب. پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی بالینی، انستیتو روانپزشکی تهران. دانشگاه علوم پزشکی ایران.
- [۱۹] حسینی، فائزه. و هاشمیان‌نژاد، فریده. (۱۳۹۴). *اثربخشی زوج درمانی هیجان‌محور بر تغییر نگرش جنسی و طلاق عاطفی زوجین*. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد نیشابور.
- [۲۰] حلیمی، جواد. (۱۳۹۶). *رابطه انسجام خانواده و خوش بینی با کیفیت روابط بین فردی در زوجین*. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه سمنان.

- [۲۱] خدایاری فرد، محمد، شهابی، روح الله، اکبری زردخانه، سعید. (۱۳۸۶). رابطه نگرش مذهبی با رضایت زناشویی در دانشجویان متأهل. فصلنامه خانواده پژوهی، سال سوم، شماره ۱۰.
- [۲۲] شادمانی، نیکو. (۱۳۹۶). پیش‌بینی کیفیت روابط زوجین براساس دزدگی زناشویی و میل به طلاق در زوجین متعارض. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد زاهدان.
- [۲۳] شفیعی، سمیه. (۱۳۹۵). بررسی رابطه بین طرحواره‌های ناسازگار اولیه و عناصر عشق با رضایت جنسی پرستاران متأهل. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد نیشابور.
- [۲۴] عظیمی معنوی، بهناز؛ فراهانی، محمدنقی. و حسنی، جعفر. (۱۳۸۹). رابطه پنج عامل بزرگ شخصیت، سبک‌های دلبستگی و سبک‌های عشق ورزی با رضایت زناشویی. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه تربیت معلم تهران.
- [۲۵] علی پور، احمد. شریف، نسیم (۱۳۹۱). بررسی روایی و پایایی پرسشنامه حس انسجام در دانشجویان، پژوهنده. سال ۱۷، شماره ۱. صص ۵۰-۵۶.
- [۲۶] فرهنگی، علی اکبر. (۱۳۹۲). ارتباطات انسانی. جلد اول. تهران: موسسه خدمات فرهنگی رسا.
- [۲۷] کارلسون، ج. و مایر، د. (۲۰۱۰). برای زن و شوهرها وقت زندگی بهتر رسیده. ترجمه فیروزبخت، مهرداد. (۱۳۹۱). تهران. نشر دانژه.
- [۲۸] گاتمن، جان. (۲۰۰۸). هفت رمز ازدواج‌های موفق. ترجمه ایمن، وحید. (۱۳۹۲). تهران. انتشارات نسل نواندیش.
- [۲۹] مشاک، رؤیا. (۱۳۹۰). رابطه سبک‌های عشق (صمیمیت، لذت و تعهد) با رضایت زناشویی دانشجویان متأهل. زن و فرهنگ، ۵ (۴)، ۸۷-۷۵.
- [۳۰] مطیعی، زهرا؛ برجلی، احمد. و تقوایی، داوود. (۱۳۹۳). نقش واسطه‌ای قصه عشق در رابطه با طرحواره‌های ناسازگار اولیه و رضایت زناشویی. مجله علوم رفتاری، ۸ (۳)، ۷۸-۶۵.
- [۳۱] میرز، لاورنس. اس؛ گامست، گلن و گارینو، ا. جی (۱۳۹۶). پژوهش چندمتغیره کاربردی (طرح و تفسیر). ترجمه حسن پاشا شریفی و همکاران. تهران: رشد.
- [۳۲] نوری، نسیم. و جان بزرگی، مسعود. (۱۳۹۰). رابطه بین سبک های دلبستگی و نگرش افراد به عشق با ارزش‌های ازدواج. مجله علوم رفتاری، ۵ (۳)، ۲۳۳-۲۲۵.
- [۳۳] هومن، حیدرعلی (۱۳۸۴). مدل یابی معادلات ساختاری با کاربرد نرم افزار لیزرل. تهران: سمت.
- [34] Amanulahi, A., Heidarianfar, N., Khojestamehr, R., Imani, M. (2015). The effectiveness of acceptance and commitment (ACT) in the treatment of distress in couples. *Journal of Applied Counseling*, (1) 4, 103-119
- [35] Assad, K. K., Donnellan, M. B., & Conger, R. D. (2007). Optimism: An enduring resource for romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 93(2), 285-297.
- [36] Azimifar, Sh., Fatehizadeh, M., Bahrami, F., Ahmadi, S-A., Abedi, A. (2017). Comparing the effects of cognitive-behavioral couple therapy and acceptance and commitment therapy is marital happiness of dissatisfied couples. *Shenakht Journal of Psychology and Psychiatry*, (2) 3, 56-81.
- [37] Baruch, D., Kanker, J., & Busch A. (2012). Acceptance and commitment therapy: Enhancing the relationships. *Journal of Clinical Case Studies*, 8(3), 241-257.
- [38] Brassington, L., Ferreira, N. B., Yates, S., Fearn, J., Lanza, P., Kemp, K., & .
- [39] Brown, F. L., Whittingham, K., Boyd, R. N., McKinlay, L., & Sofronoff, K. (2015).
- [40] Carver, C. S., Scheier, M. F., & Segerstrom, S. C. (2010). Optimism. *Clinical Psychology Review*, 30(7), 879- 889
- [41] Chalal Ghuchan Atiq, Y., Saraii, F. (2017). The effectiveness of acceptance and commitment therapy on marital satisfaction, sexual satisfaction, and satisfaction with women's lives. *Journal of Mental Health*, (Special Issue) 18, 529- 533. [In Persian].
- [42] Cheung, W.-Y., Sedikides, C., & Wildschut, T. (2016). Induced nostalgia increases optimism (via socialconnectedness and self-esteem) among individuals high, but not low, in trait nostalgia. *Personality and Individual Differences*, 90, 283-288.
- [43] Cohen, J. (1992). A power primer. *Psychological bulletin*, 112(1), 155-159.

- [44] Coie, J. D., Watt, N. F., West, S. G., Hawkins, J. D., Asarnow, J. R., Markman, H. J., & Long, B. (1993). The science of prevention: A conceptual framework and some directions for a national research program. *American Psychologist*, 48(10), 1013-1022.
- [45] Does stepping stones triple plus acceptance and commitment therapy improve parent, couple, and family adjustment following paediatric acquired brain injury? A randomised controlled trail. *Behavior Research and Therapy*, 73, 58-66.
- [46] Fincham, F. D., & Beach, S. R. (1999). Conflict in marriage: Implications for working with couples. *Annual Review of Psychology*, 50(1), 47-77.
- [47] Forman, E. M., Goetter, E. M., Herbert, J. D. & Park, J. A. (2012). Long- Term follow-up of a Randomized controlled Trial comparing acceptance and commitment therapy and standard cognitive behavioral therapy for anxiety and depression. *Behavior Therapy*, 43(4), 801-11
- [48] Frankel, L. A., Umemura, T., Jacobvitz, D., & Hazen, N. (2015). Marital conflict and parental responses to infant negative emotions: Relations with toddler emotional regulation. *Infant Behavior and Development*, 40, 73-83.
- [49] Gillanders, D. (2016). Better living with illness: A transdiagnostic acceptance and commitment therapy group intervention for chronic physical illness. *Journal of Contextual Behavioral Science*, 5(4), 208- 214.
- [50] Glasser, W. (2010). Choice theory: A new psychology of personal freedom: Harper Collins. Glasser, W. (1998). Choice theory. A new psychology of personal freedom. New York Harper Collins Publisher.
- [51] Halford, W. K. (2001). Can skills training prevent relationship problems in at-risk couples? Four-year effects of a behavioral relationship education program. *Journal of Family Psychology*, 15(4), 750- 768.
- [52] Halford, W. K., Sanders, M. R., & Behrens, B. C. (2010). Can skills training prevent relationship problem in at-risk couple? four-year effects of a behavioral relationship education program. *Journal of Family Psychology*, 15, 750-768.
- [53] Hammett, J. F., Castañeda, D. M., & Ulloa, E. (2016). The association between affective and problem-solving communication and intimate partner violence among Caucasian and Mexican American couples: a dyadic approach. *Journal of Family Violence*, 31(2), 167- 178.
- [54] Hartley, P. (2012). *Interpersonal communication*. London and New York: Routledge Press.
- [55] Hayes, S. C. (2016). Acceptance and Commitment Therapy, Relational Frame Theory, and the Third Wave of Behavioral and Cognitive Therapies—Republished Article. *Behavior Therapy*, 47(6), 869-885
- [56] Hayes, S. C., Luoma, J. B., Bond, F. W., Masuda, A., & Lillis, J. (2006). Acceptance and commitment therapy: Model, processes and outcomes. *Behaviour Research and Therapy*, 44(1), 1-25.
- [57] Hayes, S. C., Strosahl, K. D., & Wilson, K. G. (2011). Acceptance and commitment therapy: The process and practice of mindful change
- [58] Hosseini, S., Hosseini, F., Shafiyenia, A., Ghasemzadeh, s. (2009). Relationship between marital distress of mothers and the life of their married children. *Journal of Women Studies*, (6) 4, 81-103.
- [59] Isa-Nejad, O., Ahmadi; S-A., Bahrami, F., Baghban, I., Shoja Heidari, M. (2012). Effectiveness of relationship enhancement education on promoting optimism marital happiness. *Journal of Psychological New Research*, (21) 6, 129-149.
- [60] Johnson, S., & Lebow, J. (2000). The "coming of age" of couple therapy: A decade review. *Journal of Marital and Family Therapy*, 26(1), 23-38.
- [61] Kamp Dush, C. M., & Taylor, M. G. (2012). Trajectories of marital conflict across the life course: Predictors and interactions with marital happiness trajectories. *Journal of Family Issues*, 33(3), 341-368.
- [62] Kanzler, K. E., Robinson, P. J., McGeary, D. D., Mintz, J., Potter, J. S., Muñante, M., ... & Velligan, D. I. (2018). Rationale and design of a pilot study examining

- Acceptance and Commitment Therapy for persistent pain in an integrated primary care clinic. *Contemporary Clinical Trials*, 66, 28-35.
- [63] Kavosyan, J., Harifi, H. Karami, K. (2017). The effectiveness of acceptance and commitment therapy On marital satisfaction of couples. *Journal of Health And Care*, (1) 19, 75-87. [In Persian]
- [64] Khoda- Bakhshi, M. (2005). Standardization, validity and reliability of the optimism scale in Isfahan, Thesis unpublished master of psychology, school of educational sciences and psychology, University of Isfahan. [In Persian]
- [65] Kreider, R. M., & Fields, J. M. (2002). Number, timing, and duration of marriages and divorces, 1996. US Department of Commerce, Economics and Statistics Administration, US Census Bureau
- [66] Laura, E. & Campbell, R. (2014). The relationship between loving couples and their integrity with family cohesion. *Communication Quarterly*, 54 (4), 465-475.
- [67] Laurent, H. K., Kim, H. K., & Capaldi, D. M. (2008). Prospective effects of interparental conflict on child attachment security and the moderating role of parents' romantic attachment. *Journal of Family Psychology*, 22(3), 377-388
- [68] Levitt, J. T., & Karekla, M. (2005). Integrating acceptance and mindfulness with cognitive behavioral treatment for panic disorder. In *Acceptance and mindfulness-based approaches to anxiety* (pp. 165-188)
- [69] Lindeman, S. (2012). Medical and psychology students' self-assessed communication skills: A pilot study. *Patient Education Counseling*, 83(2), 152-157.
- [70] Marchand, J. F. (2004). Husbands' and wives' marital quality: The role of adult attachment orientations, depressive symptoms, and conflict resolution behaviors. *Attachment & Human Development*, 6(1), 99-112.
- [71] Matthew, M., Avigail, L., Michelle, S. (2016). ACT for interpersonal problems using mindfulness, acceptance, and schema awareness to chang interpersonal behaviors (with method of letter group therapy
- [72] Melano, L. & Walter, K. (2016). The prediction of family cohesion based on the quality of the relationships between couples and marital intimacy. *Journal of Comparative Family Studies*, 38 (2), 239-258.
- [73] Nazir, S., Sidra, S., & Malik, M. S. (2013). Parental Conflict And Its Effects On Youth Self Esteem (A Study At University Of Punjab). *International Journal of Asian Social Science*; 9: 1392-1400.
- [74] Neter, J., Kutner, M. H., Nachtsheim, C. J., & Wasserman, W. (1996). *Applied linear statistical models* (Vol. 4, p. 318). Chicago: Irwin.
- [75] Nielson, J. D. (2012). *The Relationship between Attachment, Love Styles, and Marital Quality*. Doctoral Thesis. Utah State University.
- [76] Noyan, T. & Haffman, F. (2015). Study of the role of the quality of couples' relationships in predicting love elements and the desire for divorce in couples with previous divorce history. *Journal of child and family studies*; 22 (3), 377-385.
- [77] Olson, D. H. (2010). Circumplex model of marital and family systems. *Journal of Family Therapy*, 22, 144-167.
- [78] Overbeak, B., Kemp, B. & Engels. G. (2013). Two personalities, one relationship: Both patners personality traits. *Journal of personality and social psychology*, 79, 251-259.
- [79] Pelege O. (2015). The relation between differentiation of self and marital satisfaction: What can be learned from married people over the course of life? *The American Journal of Family Therapy*, 36: 388- 40
- [80] Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2012). *A beginner's guide to structural equation modeling*. Routledge.
- [81] Sharma, M. & Joshi, H. L. (2016). Role of Family Environment and Parenting Style in Adjustment among Male Adolescents. *Int J Curr Res Aca Reo*; 3(1): 252-263.
- [82] Spitzberg, B. H. (2013). *Methods of interpersonal skills assessment*. In J.O. Greene & B.R. Burleson (Eds), *Handbook of communication and social interaction skills*, 93 134, Mahwah, NJ: Erlbaum.

- [83] Springer US. Lyons, K. S., Stewart, B. J., Archbold, P. G., & Carter, J. H. (2009). Optimism, pessimism, mutuality, and gender: Predicting 10-year role strain in Parkinson's disease spouses. *The Gerontologist*, 49(3), 378-387.
- [84] Stevens, J. P. (2012). *Applied multivariate statistics for the social sciences*. Routledge.
- [85] Taylor, L. K, & Merrilees, C. E. (2014). Trajectories of Adolescent Aggression and Family Cohesion: The tential to Perpetuate or Ameliorate Political Conflict. *J Clin Child Adolesc Psychol*; 13: 1-15.
- [86] West, S. G., Finch, J. F. & Curran, P. J. (1995). Structural equation models with non-normal variables: Problems and remedies, In R. H. Hoyle (Ed.), *Structural equation modeling: Concepts, issues and ...* 56-75), Sage, Thousand Oaks, 1995.
- [87] Young. M. E. & Long. L. L. (2013). *Counseling and therapy for couples Brooks*. cole publishing company :USA.